

Vakıflar Dergisi

Yıl: Aralık 2017 • Sayı: 48

Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayınları

VAKIFLAR DERGİSİ

Yıl: Aralık 2017- Sayı 48 Hakemli Dergidir.
TUBİTAK ULAKBİLİM
Sosyal Bilimler Veri Tabanı (SBVT) tarafından taranmaktadır.

Sertifika No: 16651
ISSN: 1011-7474

Sahibi

Vakıflar Genel Müdürlüğü Adına
Dr. Adnan ERTEM

Yayın Koordinatörü

Rifat TÜRKER

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

Adnan TÜZEN

Yayın Yönetmeni

Mehmet KURTOĞLU

Editörler

Hüseyin ÇINAR, Fatih MÜDERRİSOĞLU

İngilizce Editör

Miyase KOYUNCU KAYA

Dergi Sekreteryası

Hasan DEMİRTAŞ

Tashih

Hasan DEMİRTAŞ

Yayın Kurulu

Prof. Dr. Mehmet BULUT	İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi
Prof. Dr. Hüseyin ÇINAR	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Prof. Dr. Yılmaz KURT	Emekli Öğretim Üyesi
Prof. Dr. Mehmet ÖZ	Hacettepe Üniversitesi
Prof. Dr. Ali YILMAZ	Ankara Üniversitesi
Doç. Dr. Miyase KOYUNCU KAYA	Türkiye Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü
Yrd. Doç. Dr. Fatih MÜDERRİSOĞLU	Hacettepe Üniversitesi
Dr. Murat YILMAZ	Ahmet Yesevi Üniversitesi

Yayın Danışma Kurulu

Prof. Dr. Hakkı ACUN	Emekli Öğretim Üyesi
Prof. Dr. Mehmet AK	İstanbul Üniversitesi
Prof. Dr. Ahmet AĞGÜNDÜZ	Amsterdam Üniversitesi
Prof. Dr. Enver ÇAKAR	Fırat Üniversitesi
Prof. Dr. Abide DOĞAN	Hacettepe Üniversitesi
Prof. Dr. Géza DAVID	Macar Bilimler Akademisi
Prof. Dr. Abdullah EKİNCİ	Harran Üniversitesi
Prof. Dr. Özer ERGENÇ	Bilkent Üniversitesi
Prof. Dr. Süreyya FAROQHI	Bilgi Üniversitesi
Prof. Dr. Mahmut KAYA	İstanbul Üniversitesi
Prof. Dr. Yunus KOÇ	Hacettepe Üniversitesi
Prof. Dr. Zekeriya KURŞUN	Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi
Prof. Dr. Heath W. LOWRY	Bahçeşehir Üniversitesi
Prof. Dr. İlber ORTAYLI	Galatasaray Üniversitesi
Prof. Dr. Hüsrev SUBAŞI	Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi
Prof. Dr. Eugenia KERMELİ ÜNAL	Hacettepe Üniversitesi
Prof. Dr. Aysel TÜKEL YAVUZ	Emekli Öğretim Üyesi
Prof. Dr. Bahaeddin YEDİYILDIZ	Emekli Öğretim Üyesi
Prof. Dr. Musa YILDIZ	Gazi Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Vefa ÇOBANOĞLU	İstanbul Üniversitesi
Dr. Rhoads MURPHEY	Emekli Öğretim Üyesi
Evangeila BALTA	Ulusal Yunan Araştırma Vakfı / Yunanistan
Mehmet ÇETİN	Araştırmacı

Yayın ve Danışma Kurullarındaki isimler ünvan ve soyadına göre alfabetik olarak sıralanmıştır. Dergimize gönderilen yazılar, önce yayın kurulunca incelenir ve uygun bulunanlar, değerlendirilmek üzere alanında çalışması ile tanınmış iki hakeme gönderilir. Hakemlerin isimleri gizli tutulur ve raporlar beş yıl süreyle saklanır. Dergide çıkan yazılar kaynak gösterilerek iktibas edilebilir. Yayınlanan yazı, belge ve fotoğrafların her türlü hukukî mesuliyeti yazarına aittir.

Yazışma Adresi

T.C. BAŞBAKANLIK
Vakıflar Genel Müdürlüğü Kültür ve Tescil Daire Başkanlığı
Vakıflar Dergisi Atatürk Bulvarı No: 10 06050 Ulus / ANKARA / TÜRKİYE
Tel: (0312) 5096000- Faks: (0312) 324 47 22
e-posta: vakiflaryayin@yahoo.com- web: www.vgm.gov.tr

Yapım

Semih Ofset S.E.K. Yayıncılık

Kapak ve Sayfa Tasarımı

M. Edip ERDOĞAN

Baskı

www.semihofset.com.tr- 0312 341 40 75

İÇİNDEKİLER

Takdim	3
Önsöz	5
İçindekiler/Contents	7
Amasya Kazası'nda Seydi Çelebi ve Mehmed Çelebi'ye Ait H. 790/ M. 1388 Tarihli Türkçe Vakfiye Turkish Waqf Deed that Belongs to Seydi Çelebi and Mehmed Çelebi in District of Amasya Dated H. 790/ M. 1388 Sıddık Çalık	9
Niksar Kazası Sinan Bey Vakıfları Waqfs of Sinan Bey in the District of Niksar Ali Açıkl	17
Sıbyan Mekteplerinin Mimarisi: Abdullah Paşa Sıbyan Mektebi Örneği Architecture of Sıbyan Mektebs: Sample of Abdullah Paşa Sıbyan Mekteb Çiğdem Belgin Dikmen - Ferruh Toruk.....	35
Osmanlı'da İcâreteyn Uygulaması Hakkında Yeni Değerlendirmeler New Perspectives on the Practice of İcâreteyn (Double-Renting) in the Ottoman Waqf System Ramazan Pantık.....	75
Çemişgezek Süleymâniye Camii Vakfı Süleymâniye Mosque of Cemisgezek Celalettin Uzun.....	105
18. Yüzyılda Hayırsever Bir Osmanlı Veziri: Hâfız Mustafa Paşa'nın Elazığ ve Malatya Vakıfları A Benefactor Ottoman Vizier in the 18th Century: Elazig and Malatya Foundations of Hâfız Mustafa Pasha Murat Alanoğlu	123
Alaca Minare Mescidi Yapısal Performansının İncelenmesi Investigation of the Structural Performance of Alaca Minaret Mosque Burçin Şenol Şeker	137
Cihât Mevzuatı Jihât (Duties) Legislation Talip Ayar.....	145
Tarihçe-i Harem-i Şerif-i Kudsi History of Harem-i Şerif in Jerusalem Mevlüt Çam.....	195
Kitâbiyât.....	203
Hasan Hüseyin Güneş, Kudüs Meğâribe Mahallesi, Vakıflar Genel Müdürlüğü, Ankara, 2017, 260 s. ISBN: 978-975-19-6820-3 Mustafa Öksüz.....	205
Mustafa Kaygısız, Turgutoğulları: Orta Anadolu'nun Türkmen Beyliği, Çizgi Kitabevi Yayınları, Konya, Aralık 2016, XIV + 200 s. ISBN: 978-605-9427-59-3. Yusuf Turan Günaydın	207
İbrahim Hakkı Konyalı'nın Kayıp Arşivinden İstanbul'da Mimar Sinan Eserleri, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür AŞ, İstanbul, 2016, 456 s. ISBN: 605-913-25-10 Mehmet Kurtoğlu.....	213
Haliç'te Büyük Bilgi Şöleni: 2. Uluslararası Osmanlı Coğrafyası Arşiv Kongresi'nin Ardından Yılmaz Kurt	219

Kitâbiyât

Öz

Kitabiyat bölümünde öncelikle Mustafa Öksüz, Hasan Hüseyin Güneş'in *Kudüs Megaribe Mahallesi* adlı çalışmasını tanıtılmaktadır. Y. Turan Günaydın, Mustafa Coşkun'a ait *Turgutoğulları: Orta Anadolu'nun Türkmen Beyliği* konulu kitabı eleştirel bir yaklaşımla ele alarak Anadolu beylikleri literatürüne katkıda bulunmaktadır. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür AŞ tarafından yayımlanan *İbrahim Hakkı Konyalı'nın Kayıp Arşivinden İstanbul'da Mimar Sinan Eserleri* adlı kitap da Mehmet Kurtoğlu tarafından takdim etmektedir. Son olarak tarih profesörü Yılmaz Kurt 20-24 Kasım 2017 tarihlerinde İstanbul'da düzenlenen II. Uluslararası Osmanlı Coğrafyası Arşiv Kongresi adlı etkinliği kendine özgü üslubu ile anlatılmaktadır.

Book Review

Abstract

In this part, firstly Mustafa Öksüz presents the book called *Kudüs Megaribe Mahallesi* by Hasan Hüseyin Güneş. Y. Turan Güneş contributes in literature on Anatolian principalities by making critical comments on the book called *Turgutoğulları: Orta Anadolu'nun Türkmen Beyliği* by Mustafa Coşkun. Mehmet Kurdoğlu presents the book titled *İbrahim Hakkı Konyalı'nın Kayıp Arşivinden İstanbul'da Mimar Sinan Eserleri* published by İstanbul Metropolitan Municipality Cultur Co. Lastly, Yılmaz Kurt, history professor, expresses his own views about 2nd International Archive Congress on Ottoman Lands organized on November 20 to 24, 2017 in İstanbul.

Mustafa Kaygısız, *Turgutoğulları: Orta Anadolu'nun Türkmen Beyliği*, Çizgi Kitabevi Yayınları, Konya, Aralık 2016, XIV + 200 s. ISBN: 978-605-9427-59-3.

Yusuf Turan Günaydın*

M. Zeki Oral'ın (1901-1962) "Turgut Oğulları, Eserleri - Vakfiyeleri" başlıklı makalesi, bu aşiret hakkında yapılmış, bilinen ilk çalışmadır.¹ Bu çalışmanın 2015'ten bu yana büyük ilgi görmekte olduğunu, üst üste iki yıl (2015, 2016) kitap hacminde üç ayrı baskı yapmasından ve en son yukarıda künyesi verilen çalışma içinde intihal edilmesinden de anlayabiliriz. Üstelik Mustafa Kaygısız'ın (1965-) çalışması, M. Zeki Oral imzasıyla el yazması nüshasından Eşref Temel, İsmet Temel ve Bekir Şahin tarafından *Turgutoğulları ve Konya'daki Eserleri* (Mayıs 2016) adıyla yayımlanan çalışma ile aynı yıl içinde ve ondan yedi ay sonra (Aralık 2016) yayımlanmıştır.

Her nasılsa M. Zeki Oral'ın makalesi 2015'te Bekir Şahin, Eşref Temel, İsmet Temel imzasıyla ve *Turgutoğulları, Konya'daki Eserleri ve Kadınhanı* (Çizgi Kitabevi Yayınları, Konya 2015) adıyla basılmıştı. Sonraki baskısının ön sözünde bunun bir basım hatası olduğunu, eseri ikinci kez yayına hazırlayan üç araştırmacı, özür dileyerek belirtmişler ve gerçek müellifinin M. Zeki Oral olduğunu tasrih etmişlerdir. Ayrıca ikinci baskıda müellif adı olarak M. Zeki Oral'ın adını hem kapakta hem de jenerik sayfalarında göstermişlerdir. Bu durumda, daha önce gerçekleşmiş bulunan hata düzeltilmiş olmaktadır.

Mustafa Kaygısız'ın eserinde M. Zeki Oral'a atıflar Ön Söz sayfasından (s. VI) itibaren geçmekte ve nihayet Altıncı Bölüm'e (K., s. 93) kadar 'kısaltarak aktarma' yöntemiyle sürmektedir. Oral'ın *Vakıflar Dergisi*'ndeki makalesini mi, Temel vd.'nin hazırladığı *Turgutoğulları ve Konya'daki Eserleri* adlı kitaplaştırma çalışmasını mı esas aldığını belirtmeden yaptığı ilk dikkat çekici alıntı Oral'ın makalesinin "Kısım 2. Turgut oğullarının adları, Turgut adının türlü yazılışları ve Anadolu'ya gelişleri" (s.

54) başlıklı bölümünün hemen başındadır. Burada Oral'ın Ahmed Rifat'ın *Lügat-ı Târihiyye ve Coğrâfiyye* adlı eserinden yaptığı bir alıntıyı aynen aktarmaktadır (K., s. 13). Asıl kaynağı bu olmasına rağmen, daha sonra M. Zeki Oral'ın Turgutoğulları hakkındaki çalışmalarını Mustafa Timur Yıldızhan'ın Oral üzerine hazırladığı Doktora Tezinden iktibasla anlatmaya çalışmıştır (K., s. 16).

17. sayfada italik yazılmış iki paragrafta hem "(...) M. Zeki Oral (...) okumuştur." şeklinde Oral dışındaki birinden alıntı yapmakta, hem de peşinden yine italik olarak ve Oral dışındaki şahsın cümlelerinden ayırmadan (sanki alıntı devam ediyormuş gibi) Oral'dan bir alıntı yapmaktadır. Bu paragrafta italik kısmın sonundaki iç notta tarih belirtmediği için verdiği sayfa numaraları (s. 54-55) Oral'ın makalesinden mi yoksa Temel vd.'nce hazırlanan kitaptan mıdır, anlaşılamamaktadır. Çünkü bu italik alıntıda geçen "*Turgutoğullarının Malazgirt Savaşından sonra diğer Türkmen boyları gibi Anadolu'ya göç eden Oğuzun Kınık boyundan (...)*" olduğuna dair bilgi, Oral'ın makalesinin belirtilen 54-55. sayfalarında bulunmamaktadır; üstelik Temel vd.'nin çalışmasının 54-55. sayfasında da bu bilgi yer almaz.

Dolayısıyla bu noktada ilk iç nota ulaşarak Oral'ın *Vakıflar Dergisi*'ndeki makalesinden yararlanılıp yararlanılmadığını tespit etmeye çalışmamız da boşunadır. Çünkü Birinci Bölüm'de Oral'ı referans veren hiçbir iç notta tarih gösterilmemiş, yazar adı-soyadından sonra doğrudan sayfa numarasına geçilmiştir. Yıl belirtilmediği için önceki sayfalara dönerek Oral'dan alıntıları Vakıflar neşrindeki metinle karşılaştırarak kontrol ettiğimizde 13. sayfada rastladığımız bir alıntının oradan yapıldığını netleştirmek mümkün olmaktadır. Söz konusu alıntı Vakıflar neşrinin 54. sayfasında yer almaktadır. Fakat burada da son derece usulsüz bir alıntıyla karşı karşıyayız: Çünkü burada Ahmed Rifat'tan

* Türk Tarih Kurumu

1 *Vakıflar Dergisi*, 1956, S. III, s. 31-64.

yapılan alıntının ilk cümlesinden sonraki cümle için Oral Hammer’i kaynak gösterirken, Mustafa Kaygısız bu cümleyi de Ahmed Rifat’a mal etmekte bir beis görmemiştir (K., s. 13).

17. sayfadaki ilk üç paragraf için peş peşe iki kez ve ikisinde de aynı sayfayı referans göstermek ise nasıl açıklanabilir, doğrusu anlamak zordur.

Şaşırtıcı bir biçimde Oral’ın makalesinin İkinci Kısım ile Kaygısız’ın kitabının İkinci Bölüm’ünün konusu aynıdır; sadece Oral “Kısım 2. Turgut oğullarının asılları, Turgut adının türlü yazılışları ve Anadolu’ya gelişleri” (O., s. 54) derken, Kaygısız “Turgutoğulları’nın Anadolu’da Yerleşimleri” (K., s. 23) demektedir. Bu başlık altındaki muhteva da Oral’ın tespit ve değerlendirmelerini esas almakta, onlardan öteye pek geçememektedir.

Üçüncü Bölüm Oral’ın makalesinde özetle yer verdiği *Dediği Sultan Menâkıbnâmesi*’ni esas alan değerlendirmeler taşımaktadır. Bu konuya Oral’ın makalesindeki yeri geldiğinde değinilecektir.

Oral’da:

Turgut Oğulları aşiretinin beyleri Karaman Oğulları devletinin hükümdarlarıyla kız alıp vermek suretiyle akrabalık kurmuşlar ve en yüksek devlet adamları arasına katılmışlardır.

Bu yüzden geniş arazi ve malikânelere sahip olup bir çok hayır eserleri yapmışlar, vakıflar tesis etmişlerdir. Bu itibarla Turgut aşireti halkı da Karaman Oğulları devletinin en sadık askerleridir. Turgut Oğullarının, merkezi Beyşehir yanındaki Karahisar olmak üzere, müstakil bir beylik kurdukları bazı me hazlarda yazılı ise de para, kitâbe ve başka vesikalar bulununcaya kadar onları Karaman Oğulları tarihi içinde mütalâa etmek uygun olacağına kaniim.

Turgut Oğulları ve eserleri hakkındaki incelemeler, Karaman Oğulları tarihini aydınatabilecek bilgi ve belgeleri ihtiva ettiği gibi Karamanlılarla siyasî, askerî ve ictimai bir çok münasebetlerde bulunmuş olan Osmanlı Devleti tarihi için de bir kıymet ifade eder. Hele Konya tarihi bakımından öneminin yüksek olduğunu haklı olarak söyleyebiliriz.

(...) Bu yazıda, o büyük Türk soyunun önce Konya ilinde bıraktıkları sanat ve medeniyet eserlerini, sonra menşeleriyle tarihte oynadıkları rolleri aydınlatmağa çalışacağız.

(*Vakıflar Dergisi*, 1956, S. III, s. 31)

Mustafa Kaygısız’ın eserinde asıl üzerinde durmak istediğimiz bölüm “Turgutoğulları’nın Eserleri” (s. 53-80) başlıklı Dördüncü Bölüm’dür ve bu bölüm ile yine Oral’ın makalesini temel alan Beşinci Bölüm (s. 81-92) kitabın ana gövdesini oluşturmaktadır.

Dördüncü Bölüm’ün başında da M. Zeki Oral’dan iki paragraflık italik (tırnak içine alınmamış) bir alıntı bulunmaktadır. Sonrasında da Kaygısız alıntılarını sürdürmektedir. Yine de araya girme ihtiyacı hissederek “*Diyen Mehmet Zeki Oral (...)*” şeklinde yersiz bir paragraf açmış, alıntılara bu şekilde devam etmiştir (K., s. 53). Araştırmacı, kitabının birçok yerinde alıntı kurallarını alt üst ederek sıralı alıntı yapıp yapmadığı, alıntılıdığı yerden hangi cümleleri çıkardığı belli olmayacak şekilde bir kafa karışıklığı oluşturmaktadır. Aslında metin boyunca Kaygısız’ın yaptığı bu işleme ‘kısaltarak aktarma’ diyebiliriz. Örneklendirmek gerekirse:

Kaygısız’da:

Turgut Oğulları aşiretinin beyleri Karaman Oğulları devletinin hükümdarlarıyla kız alıp vermek suretiyle akrabalık kurmuşlar *Turgutoğulları* aşiretinin beyleri Karamanlı Devletinin en yüksek devlet adamları arasındadır. Bu yüzden geniş arazi ve malikânelere sahip olup birçok hayır eserleri yapmışlar, vakıflar tesis etmişlerdir.

Turgutoğulları ve eserleri hakkındaki incelemeler, Karamanoğulları tarihini ve Osmanlı Devleti tarihi için de kıymet ifade eder. Hele Konya tarihi bakımından öneminin yüksek olduğunu haklı olarak söyleyebiliriz.

Diyen Mehmet Zeki Oral, Turgut Oğulları eserlerini yerinde gözlem ve incelerken hayretlerini; “*O büyük Türk soyunun önce Konya ilinde bıraktıkları sanat ve medeniyet eserlerini, sonra menşeleriyle tarihte oynadıkları rolleri aydınlatmağa çalışacağız.*”

Diyerek çalışmalarını azimle yapmıştır ki bu çalışmamızın ana kaynağını oluşturmaktadır.

(Kaygısız, *Turgutoğulları*, s. 53)

Alıntılar, kimi zaman tırnak içinde, kimi zaman tırnaksız ama italik yazılarak ve böyle usule uygun olmayacak şekilde (hem birebir alıntı olduğunu gösterip hem de istediği gibi kısaltarak aktarmak suretiyle) yapılıncaya acaba Oral, Kaygısız'ın 'alıntı'larındaki cümleleri yazmış kabul edilebilir mi? Bunun cevabı elbette ki olumsuzdur. Çünkü Oral "Turgut Oğulları aşiretinin beyleri Karaman Oğulları devletinin hükümdarlarıyla kız alıp vermek suretiyle akrabalık kurmuşlar ve en yüksek devlet adamları arasına katılmışlardır." (O, s. 31) diyor; Kaygısız bu cümleyi 'alıntıladiğı'ni vurguladığı hâlde "Turgutoğulları aşiretinin beyleri Karamanlı Devletinin en yüksek devlet adamları arasındadır." şeklinde başka bir cümleye dönüştürüyor. Bu durumda son cümle Oral'dan 'alıntılanmış' sayılabilir mi? Kaygısız'ın kitabından böyle birçok örnek verilebilir.

Kaygısız, sıralı alıntı yapmamaya özen göstererek araya "Bu konuda Mehmet Zeki Oral gibi gönüldaş araştırmacıların tespiti ile daha birçok eserin Turgutoğullarının imzasının olduğu anlaşılacak." gibi cümleler girmekte ve Beytullah Yıldırım'ın, *Ilgın Araştırmaları* adlı eserinden Oral'ın 1956'da yazdıklarını aşmayan gereksiz bir alıntı sıkıştırmaktadır. Çok geçmeden tekrar asıl kaynağına; Oral'ın yazdıklarına dönmekte ve "M. Zeki Oral'ın Turgutoğulları eserlerini derlediği çalışmalarına ilâveler ile devam edeceğim." (K., s. 54) diyerek aynı tavrı sürdürmektedir.

Hemen bu paragrafın sonuna düştüğü dipnot ise oldukça şaşırtıcıdır:

Bu deneme çalışmamda ana kaynağım Mehmet Zeki Oral'ın telif ettiği *Turgutoğulları'nın Eserleri ve Vakfiyeler* adlı eser olmuştur. Bu eserin en kısa zamanda tıpkıbasımının yapılması mecburiyettir.

Çalışmaya yaparken Mehmet Zeki Oral Beyefendinin kızı Ülkü Arıncı hanımefendi ile görüştüm. Babasının bu çalışmaları yaptığı dönemde Konya Mevlevi dergâhı içerisinde yer alan evde ikamet ettiklerini, babasının bu çalışmaları yaparken ve tespit ettiği tarihi bulgulardan çok mutlu olduğu ifade etmiştir (Mayıs 2016, Ankara) (K., s. 54).²

29. dipnot numarasından sonraki paragrafta ise; "Daha geniş bilgi için M. Zeki Oral, *Turgutoğulları, Eserleri-Vakfiyeleri, Vakıflar Umum Müdürlüğü Neşriyatı, Yayıncı Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1957 (80 sayfa) eserine bakabilirler. Eser pdf formatında internet ortamında bulunmaktadır.*" (K., s. 54) diyerek tekrar 'kısaltarak aktarma' işlemine devam etmektedir.

Burada dikkat çekici bir referans gösterme hatasına da değinmeden geçemeyeceğiz: Ayırbaşımı da bulunan bir makalenin künyesini verirken onu hem Vakıflar, hem de TTK Basımevi yayını gösterebilen Kaygısız, Oral'ın makalesinin TTK Basımevinde basılmış bir Vakıflar yayını olduğunu anlayamamış olmaktadır...

Aynı sayfadaki tashihe muhtaç "Turgutoğulları'nın eserlerini; 1 – Konya içindekiler ve 2 – Konya çevresinde bulunanlar olarak tasnif edilmiştir." cümlesinin peşinden gelen 1/A bölümünden itibaren M. Zeki Oral'ın cümleleri-ifade bozukluklarına sebebiyet verilecek biçimde- 'bir tür iktibas' edildikten sonra sanki onca tespit kendisine ait imiş de Oral'dan da yararlanıyormuş gibi tekrar tekrar Oral'ın makalesi için araya dipnot girmektedir. Bu durumda üst üste ve hatta iç içe alıntı yapmış olmaktadır. Üstelik Oral'ın Konya Vakıflar Genel Müdürlüğü *Vakıfnâme Defteri*'nden alıntıladiğı Turgutoğlu türbe yeri tarifini Oral'ın kendi tarifi zannederek "Ancak günümüzde mezarlık tamamen yok olmuş ve mahal içindedir." (K., s. 54) gibi garip bir cümleyle cerh etmeye çalışmaktadır. Oysa Kaygısız'nın Oral'a mal ettiği tarif, Vakıflar kayıtlarındaki tariftir ve Oral bu tarifi tırnak içinde verdikten sonra zaten "(...) diğer üç tarafındaki mezarlıklar kaldırılmıştır (...)" diyerek konuya açıklık getirmektedir (O., s. 32). Fakat Kaygısız, bu konuya 67. sayfada tekrar dönerek, önceki söylediklerini unutmuşçasına "Mehmet Zeki Oral, bu mezarlığın bu gün askeri okul bahçesinde kaldığını belirtir (Oral, s. 32)." (K., s. 67) diyebilmektedir. Bu durumda 54. sayfadaki "Ancak günümüzde mezarlık tamamen yok olmuş ve mahal içindedir." cümlesindeki tespitin de aslında kendisine değil, Oral'a ait olduğu net bir biçimde ortaya çıkmaktadır.

² Burada ve diğer alıntılardaki cümle bozuklukları ve yanlış yazımlara dokunulmamış, aynen muhafaza edilmiştir.

Peşinden Oral'ın türbenin mimarisıyla ilgili verdiği bilgileri atladıktan (bu duruma metin boyunca rastlanmaktadır) sonra "Türbenin Kitabesi" hakkındaki bilgileri aktarmakta fakat bu noktada Oral, vakfiyenin önce Arapçasını, sonra Türkçeye tercümesini vermişken Kaygısız araya girmekte ve "(...) *kitabe M. Zeki Oral tarafından tercüme edilmiştir.*" (K., s. 55) diyerek ve araya birkaç resim koyarak tekrar Oral'dan aktarmalarına devam etmektedir. Vakfiyelerin Arapçadan Türkçeye tercümelerini ise aynen Oral'dan almıştır. Sonraki paragrafı da kısaltarak aktardıktan sonra Oral'ın "Türbeye yapılan vakıflar" (O., s. 33) ara başlığını "Türbenin Vakıfları"na dönüştürerek (K., s. 56) yine kısaltmalarla Oral'ın tespitlerini aktarmayı sürdürmekte ve bu minval üzere Oral'ın makalesinde "Türbede medfun kişiler" ara başlığına kadar gelmektedir. Dört kişiden ibaret bu zevâtı, Oral'ın sıralamasını koruyarak ve tespitlerini yine kısaltma yöntemiyle aktararak intihaline devam etmektedir. Aktarmaları zaten Oral'dan yaptığı hâlde yine araya girerek "*Müzeeye nakledilen dört mezar taşı da şunlardır (bu mezar taşlarının fotoğrafları M. Zeki Oral beyin kitabında basılıdır (S. 111)."* demek suretiyle bir kitaptan ve sayfa numarasından (s. 111) söz etmektedir. Bu 'kitap' Temel vd.'nin yayına hazırlayıp 2016 yılında bas-

tırdığı kitap mıdır? Eğer o ise kitap sadece 104 sayfadan ibarettir. *Vakıflar Dergisi'*ndeki makale ise, orada Oral'ın makalesi 31-64 (+16 s. resim, planş.) sayfalar arasındadır. Dolayısıyla bir dipnot karmaşasıyla karşı karşıya olduğumuz çok açıktır.

Hemen peşinden Müzeeye kaldırılan mezar taşlarının kime ait olduğunu da yine Oral'dan aktarmayı sürdürmektedir (K., s. 58-59). Kaygısız'ın Dördüncü Bölüm'deki aktarmaları 61. sayfaya kadar aynı yöntemle kesintisiz sürmektedir. Tam bu noktada Kaygısız "E. Turgutoğulları Sülalesinin Dârü'l-Huffâzları" ara başlığını girmekte ve burayı da bütünüyle Emin Kılınc'ın bir makalesinden aktarmaktadır (K., s. 61-65).

Kaygısız, kitabının 68. sayfasından itibaren tekrar Oral'ın makalesinden aktarmayı sürdürmektedir. Oral'ın "2. Turgut oğullarının Konya çevresinde bulunan eserleri" başlığını aynen muhafaza ederek 79. sayfaya kadar kendine özgü aktarma yöntemiyle Oral'ın yazdıklarına, kendine özgü hiçbir tespit eklemekten âdeten Oral'a mahkûm bir metin ortaya koymayı başarmaktadır.

Bu noktada söz konusu bölümü ara başlıklarıyla birlikte karşılaştırmalı bir biçimde vermek açıklayıcı olması bakımından iyi olacaktır:

Oral'da

Kısım I Turgut oğullarına ait eserler (s. 32-54)

1 – Turgut oğullarının Konya içindeki eserleri (s. 32-41)

A. Turgut oğlu türbesi (s. 32-39)

Türbeye yapılan vakıflar (s. 33-34):

1. Pir Hüseyin oğlu Ahmed Bey vakfiyesi (s. 33)
2. Pir Hüseyin Beyoğlu Ahmed Beyin kızı Hondi Hatun (s. 33-34)
3. Turgut oğullarından Yusuf Şah Beyin kızı Sultan Hatun vakıfları (s. 34)
4. Yusuf Şah Beyin kızlarından Bağdat Hatun (s. 34)

Türbede medfun kişiler (s. 34-39):

1. Emir Rüstem Beyin oğlu Şeyh Hasan Bey (s. 35)
2. Rüstem Bey kızı Honde (Hvande?) Hatun (s. 35)
3. Rüstem Bey oğlu Şeyh Hasan oğlu Halil Beyin kızı Fatma Hatun (s. 35)

Kaygısız'da:

Dördüncü Bölüm (s. 53-80)

Turgutoğulları'nın Eserleri (s. 53-80)

1 –Konya içindeki eserleri (s. 54-66)

A. Turgutoğlu türbesi (s. 32-39)

Türbenin Vakıfları (s. 56):

- Pir Hüseyin oğlu Ahmed Bey vakıfları;
- Pir Hüseyin Beyoğlu Ahmed Beyin kızı Hondi Hâtun vakıfları;
- Turgut oğullarından Yusuf Şah Beyin kızı Sultan Hatun vakıfları;
- Yusuf Şah Beyin kızlarından Bağdat Hatun vakıfları.

Türbede medfun kişiler (s. 57-59):

1. Emir Rüstem Beyin oğlu Şeyh Hasan Bey (s. 57)
2. Rüstem Bey kızı Hande Hatun (s. 57)
3. Rüstem Bey oğlu Şeyh Hasan oğlu Halil Beyin kızı Fatma Hatun (s. 57)

4. Rüstem Bey oğlu Hasan Bey oğlu Halil Bey oğlu Abdurrahman Bey (s. 35)

Müzeze kaldırılan dört mezar taşı:

1. Pir Hüseyin Bey oğlu Pir Hasan Bey mezar taşı (s. 35-36)

2. Turgut oğlu Erdoğan Bey kızı Fatma Hatun kabir taşı (s. 36)

3. Süleyman Şah kızı Cihan Şah Hatun kabri (s. 36-37)

4. Mehmed Şah'ın kabir taşı (s. 37-39).

B. Turgut oğlu Pir Hüseyin Beyin Kalenderiye zaviyesi (s. 39-40).

C. Turgut oğullarından Pir Hüseyin Bey oğlu Ahmed Beyin Konya'daki İplikçi camii'ne yaptığı vakıflar (s. 40-41).

2 – Turgut oğullarının Konya çevresinde bulunan eserleri (s. 41-

A. Sarayönü'nde Pir Hüseyin Bey camii (s. 41-42)

B. Ilgın'da Pir Hüseyin Bey camii (s. 42-43)

3 – Ilgın'ın Mahmuthisar Tekkesi köyünde Dediği Sultan Türbesi, Dediği Sultan ve Turgut Oğullarının Anadolu'ya gelmesi hakkında menkıbeler ve Turgut Oğullarının bu türbeye yaptıkları vakıflar (s. 43-48)

4 – Kadınhanı'nda Turgut oğlu Ömer Bey zaviyesi (s. 48-50)

5 – Seydişehir'de Rüstem Bey türbesi (s. 50-52)

6 – Turgut oğlu Erdoğan Beyin Selvihisar köyü camii'ni vakfiyesi (s. 52-53)

Turgut oğlu Rüstem Bey oğlu Halil Bey'e ait olduğu tahmin olunan vakıf kayıtları (s. 53-54).

4. Rüstem Beyoğlu Hasan Bey oğlu Halil Bey oğlu Abdurrahman Bey (s. 57-58)

Müzeze nakledilen dört mezar taşı:

1. Pir Hüseyin Bey oğlu Pir Hasan Bey mezar taşı (s. 58)

2. Turgutoğlu Erdoğan Bey kızı Fatma Hatun kabir taşı (s. 58)

3. Süleyman Şah kızı Cihan Şah Hatun kabri (s. 58)

4. Mehmed Şah'ın kabir taşı (s. 58-59).

B. Turgutoğlu Pir Hüseyin Beyin Kalenderiye zaviyesi (s. 60).

C. Turgutoğullarından Pir Hüseyin Bey oğlu Ahmed Beyin Konya'daki İplikçi Camii'ne yaptığı vakıflar (s. 60).

D. Ahi Murat Hamamı

E. Turgutoğlu Sülalesinin Dârü'l-Huffâzları (s. 61-65)

F. Turgutoğlu Değirmenleri (s. 65-66)

G. Turgutoğlu Rüstem Bey oğlu Halil Bey Kitaplığı (s. 66)

II. Konya İçerisinde Diğer Eserleri (s. 66-67).

III. Turgutoğullarının Konya Çevresinde Bulunan Eserleri (s. 68-80)

A. Sarayönü'nde Pir Hüseyin Bey Camii (s. 68)

B. Ilgın'da Turgutoğlu Pir Hüseyin Bey Camii (s. 69-70)

C. Ilgın Mahmuthisar Tekkesi Köyünde Dediği Sultan Türbesi (s. 71-74).

D. Kadınhanı'nda Turgutoğlu Ömer Bey zaviyesi (s. 74-77)

E. Seydişehir'de Turgutoğullarından Rüstem Bey ve Sultan Hatun Türbesi (s. 7-78)

F. Turgutoğlu Erdoğan Beyin Selvihisar Köyü Camii Vakfiyesi (s. 78-80).

Kaygısız, Oral'ın "Ilgın'ın Mahmuthisar Tekkesi köyünde Dediği Sultan Türbesi" ara başlığından sonra açtığı "Sultan Dediği Menakıbu ve Turgut oğullarının Anadolu'ya nasıl geldiklerine dair menkıbeleri" (s. 45-48) konusunu burada kısaca işlemek suretiyle sonraya bırakmaktadır. Kaygısız, bu konuyu kitabının Üçüncü Bölüm'ünü teşkil eden "Turgutoğulları ve Dediği Sultan" başlığı altında işlemiştir (s. 41-51).

Oral, bu menakıbu özetle vermiş ve etraflıca değerlendirmişken, Kaygısız, hem Oral'dan hem de

Sefa Odabaşı'ndan alarak Üçüncü Bölüm'ü farklılaştırmıştır. Burada da ilginç olan bir husus vardır ki o da şudur: Mustafa Turgutoğlu imzalı Giriş'te Dediği Sultan menakıbu hakkında "(...) *en kapsamlı çalışmayı Ahmet Taşğın 2016 yılında "Dediği Sultan Menakıbu" adlı kitapta toplamıştır.*" (K., s. 4) diyen Kaygısız, konuyu işlediği bu bölümde Taşğın'ın eserinden hiç yararlanmamakta, dipnot ve iç notlarda sadece Odabaşı'nın adını vermektedir.

Bütün bunlardan sonra geriye Oral'ın makalesindeki "Turgut oğulları şeceresi" kalmaktadır (O., s. 62-64). Kaygısız "M. Zeki Oral Turgutoğullarının şeceresini (...) yerinde inceleyerek kitabeleri, vakfiyeleri ve mezar taşları yazılarını çözerek (...) ve Dediği Sultan Menakıbı bilgileri ile değerlendirerek tespit etmiştir. M. Zeki Oral Turgutoğullarının şecerelerini tespit ettiği gibi kabul ederek yer alan isimler hakkında malumatı genişçe vermeye çalışılacaktır." (K., s. 83) diyerek çizelgeyi aynen aktarmaktadır (K., s. 85).

Şecerede adı geçen 39 zevât da Kaygısız'ın kitabında isimlerin imlâsına ve parantez içi okuma farklılıklarına varıncaya kadar aynıdır (Oral, s. 63; K., s. 86-91). Kaygısız, Oral'ın 21, 22, 23. sırada peş peşe verdiği Ahmed, Hüseyin, Ömer'e sıra geldiğinde tamamen aynı bilgileri aktarmasına rağmen, "M. Zeki Oral şecere listesinde Nefise Hatun'a bağlamıştır." gibi garip bir açıklama vermektedir. Oysa kendisi burada da Oral'ı aynen nakletmektedir. Buna rağmen araya böyle bir ek cümle girmesi anlaşılır bir husus değildir (K., s. 89).

Kitabın Altıncı Bölüm'ünden itibaren Oral'ın makalesinin dışındaki bazı ikincil dereceli konular yer almaktadır (K., s. 93-188). Çalışmasının aslını ve esasını M. Zeki Oral'ın makalesi oluşturduğu hâlde "Kaynaklar" bölümünde sadece Oral'ın *Vakıflar Dergisi*'ndeki makalesiyle Temel vd.'nin yayına hazırladığı kitaplaştırılmış eserin künyesi bulunmaktadır.

Görüldüğü üzere Kaygısız'ın çalışmasında ana gövde bazı kısaltmalarla Oral'ın makalesini ihtiva etmektedir. Kaygısız, vakfiyelerin Arapça metinlerini kendi metninden çıkarmış, tarihî binalardan söz edilen paragraflarda bulunan mimarî detaylara dair bilgileri de atlamış ve sık sık araya M. Zeki Oral'dan bahseden cümleler girmiştir. Oral'ın tespitlerini aşacak hiçbir bilgi de eklememiştir. Bu durum Sefa Odabaşından yararlanmış gözük-tüğü Dediği Sultan'la ilgili bölümde bile maalesef böyledir. Bütünüyle Oral'a bağlı kalacaksa neden sanki ondan 'bazı' alıntılar yapıyormuş gibi davranmayı tercih etmiştir? Böyle yapmakla intihal görüntüsünü ortadan kaldıramadığı çok açıktır.

Yukarıda sayfa numaralarıyla alıntılarımızı "Bu konuda Mehmet Zeki Oral gibi gönüldaş araştırmacıların tespiti ile daha birçok eserin Turguto-

ğullarının imzasının olduğu anlaşılacak."; "M. Zeki Oral'ın Turgutoğulları eserlerini derlediği çalışmalarına ilâveler ile devam edeceğim."; "Bu deneme çalışmamda ana kaynağım Mehmet Zeki Oral'ın telif ettiği Turgutoğulları'nın Eserleri ve Vakfiyeler adlı eser olmuştur." gibi cümleler zaten Oral'ı tekrarladığını açık açık ortaya koymaktadır. Üstelik bizzat kendisi; "Bu eserin en kısa zamanda tıpkıbasımının yapılması mecburiyettir." dediği hâlde neden tam tersini yapmakta ve eserin tıpkıbasımının yapılması hususunda himmetini sarf etmemektedir? Kendisinden yedi ay önce Temel vd.'nin M. Zeki Oral imzasıyla neşrettiği Turgutoğulları kitabını da mı görmemiştir?

İlginçliklerin üst üste geldiği bu çalışma açıkça, Kaygısız'ın Oral'a ait Turgutoğulları makalesinin tıpkıbasımının yapılması hususundaki isteğinde samimi olmadığını düşündürmektedir. Bugün artık M. Zeki Oral'ın "Turgutoğulları, Eserleri-Vakfiyeleri" başlıklı müdekkikâne araştırması aşılama-yacaksa yeni bir çalışma yapmanın herhangi bir lüzumu yoktur. Eğer Oral'ı aşabilecek, hatta belki -vansa- hatalarını düzelterek bir araştırma çabası ortaya konulmuş olsaydı Mustafa Kaygısız'ın veya aynı konuda çalışacak bir tarihçinin çabası şükran-la karşılanırdı. Ama bu hassasiyet gözetilmemiş ve ortaya büyük oranda intihal içeren bir çalışma çıkmıştır. Elbette Oral'ı aşabilmek iyi derecede Osmanlı Türkçesi, Arapça ve Farsça bilmeyi gerektirmektedir. Oysa kitabının jenerik sayfalarındaki biyografisinde (s. II) Kaygısız'ın bu dilleri bildiğine dair en ufak bir iz görünmemektedir.

Not: Metinde M. Zeki Oral'dan ve Mustafa Kaygısız'dan alıntılarda yazım ve ifade tarzı aynen korunmuştur. Oral'dan alıntılar, 1950'li yılların imlâsını yansıtmakta ve fakat sağlam bir Türkçeyle kurulmuş cümlelerden oluşmaktadır. Kaygısız'dan alıntılar ise -buraya tashih etmeden aldığımız örneklerden de kolayca anlaşılacağı üzere- özensiz bir üslup taşımaktadır. Her iki araştırmacıdan alıntılarda da imlâya ve üslûba dokunulmamıştır. Konuyu yeterince ifade edebilmek için sık sık alıntı yaptığımızdan, parantez içindeki sayfa numarasından önce -alıntıların karışmaması amacıyla- M. Zeki Oral'a işaret için "O." ve Mustafa Kaygısız'a işaret için ise "K." kısaltması kullanılmıştır.